

QUZULARIN ANAEROB DİZENTERİYASI

Anaerob dizenteriya körpə quzuların həyatlarının ilk günlərində iti keçən yoluxucu xəstəlikdir, hemorroji enterotoksemiya ilə səciyyələnir.

Törədici. *Cl.perfingens*-in B tipi törədir. Anaerob mikroorqanizmlərdir. Onlar hərəkətsiz, ucları düz yaxud yuvarlaq olan qısa çöplərdir. Süni qida mühitində bəzən sapabənzər zəncir əmələ gətirirlər. Anilin boyaları ilə yaxşı boyanır. Cavan kulturalardan hazırlanan yaxmalarda qram üsulu ilə müsbət, köhnə kulturalarda zəif, yaxud mənfi boyanır. Oval formasında spor çöpün mərkəzində, yaxud ucuna yaxın yerləşir.

Amili yetişdirmək üçün Kitt-Tarotsi mühiti, qanlı aqar, Xottinger bulyonu, Vilsen-Bler mühitləri istifadə olunur. Maye qidalı mühitlərdə mikroblar beta və epsilon toksin hasil edirlər. Kitt-Tarotsi mühitində bulanma, çöküntü və qaz əmələ gətirirlər.

Epizootologiyası. Quzuların dizenteriyası tək-tək quzuların xəstələnməsindən başlayır, sonra törədici artır və 10-15-ci günlərdə maksimuma çatır. Quzular çox vaxt 1-5 günlükdə xəstələnirlər. infeksiya mənbəyi döl gedən bina və onun ətrafındakı ərazi, həmçinin yoluxmuş quzular saxlanan küzdür. Xəstə quzuların nəcisi böyük miqdarda törədici qoyunlar saxlanan yatağı, ərazini, döşəməni və əşyaları çirkləndirir. Bağırsaqlarında xəstəliyin törədici parazitlik edən sağlam qoyunlar da infeksiya mənbəyi ola bilərlər.

Quzular qoyunların peyinlə çirklənmiş əmcəyini əmdikdə də yoluxa bilirlər. Xəstəliyin baş verməsinə və yayılmasına quzu küzləri, temperaturanın aşağı olması və yemləmədə olan çatışmazlıqlar şərait yaradırlar. Klinik əlamətləri. inkubasiya dövrü çox qısadır, çox vaxt quzular doğulandan 8-10 saat sonra xəstələnirlər. Xəstələrdə ishal baş verir. Nəcis əvvəlcə sarımtıl, sonra isə qatı və tünd rəngdə olur. Quzu büzüşür, tükləri pırpızlaşır, xarici qıcıqlara zəif cavab verir, çox vaxt uzanır, əmmir. Bədən temperaturası başlanğıcda 41°C-yə qalxır, tənəffüs və nəbz tezləşir. Quzunun ölümü ümumi zəiflik və qüvvətli arıqlama fonunda baş verir. Xəstəlik bəzən ləng inkişaf edir. Belə halda çox vaxt quzu sağalır. Tələfat xəstə quzular arasında 80-100%-ə çatır.

Patoloji-anatomik dəyişikliklər. Dizenteriyadan ölmüş quzularda əsas dəyişikliklər bağırsaqlarda olur. Bir halda bütün bağırsaq boyu tünd qırmızı rəngdə hemorroji iltihab, digər halda bağırsaqların müəyyən sahələrində iltihab, yara, nekrotik ocaqlar aşkar edilir. Bəzən isə iti enterit əlamətləri görünür. Müsariqə limfa vəziləri böyüyür. Qaraciyər çox vaxtı böyüyür, yumşalır və qanla dolğun olur. Böyrəklər bir qədər yumşalır, dalağın xarici görünüşü dəyişir, nadir hallarda pulpası şişkinləşir. Perikardda samanı - sarı rəngdə maye, bəzən həlməşikli kütlə toplanır. Ürək əzələsi boşalır, bəzən onda nöqtəvari və zolaqvari qan sağintıları görünür.

Diaqnozu. Epizootoloji məlumatla, klinik nişanələrə, patoloji- anatomik dəyişikliklərə və bakterioloji müayinənin nəticələrinə əsasən qoyulur.

Xəstəlikdən sağalmış quzularda yüksək gərginlikli immunitet formalaşır. Körpə quzuların özlərinin fəal peyvəndi səmərəsiz olduğu üçün ana qoyunların peyvənd edilməsi və körpələrdə kolostral immunitet yaradılması üsulundan istifadə olunur. Bu məqsədlə M.Polikovski tərəfindən formol vaksin hazırlanmışdır.

Doğuma 1-1,5 ay qalmış boğaz heyvanlar peyvənd edilir və ağız südü vasitəsilə əksicisimlər balaya verilir. F.Kaqan və A.Kolesova tərəfindən qatılaşıdırılmış polivalent alüminium-hidroksidli vaksin hazırlanmışdır. Bundan başqa F.Kaqan və L.Kirillov qoyunların klostridiozlarına qarşı (infeksiyon enterotoksemiya, bradzot, nekrotik hepatit, yaman şiş və quzuların anaerob dizenteriyası) polianatoksin hazırlayıblar.

M.Polikovski və A.Volkova xəstəliyin müalicə və profilaktikası üçün spesifik serum təklif edirlər. Profilaktika və mübarizə tədbirləri. Xəstəliyin profilaktikası zootexniki, zoogigiyeniki və baytarlıq tədbirlərinin yerinə yetirilməsinə əsaslanır. Dizenteriyanın profilaktikasında ana qoyunların sağlamlığı və gümrah olması vacib şərtidir.

Dölün ana bətnində normal inkişafı üçün ana qoyunların xüsusilə boğazlığın ikinci yarısında yemlənməsinə xüsusi fikir verilməlidir. Xəstəliyə görə sağlam olmayan təsərrüfatlarda quzulu sağmal qoyunların yemləndirilməsinə diqqət artırılmalı yemin təmiz olmasına fikir verilməli, doğulan quzuların göbəkləri dezinfeksiya edilməli, onlar vaxtında mayalandırılmalı, normal zoogigiyeniki şəraitdə bəslənməli, xəstə və xəstələnməyə şübhəli quzular sağlamlardan təcrid edilməli, quzular passiv immunlaşdırılmalıdırlar.

Xəstə quzular dizenteriya əleyhinə hiperimmun serum, həmçinin antibiotiklərlə müalicə olunmalıdırlar. Hiperimmun serum quzular doğulandan sonra 12 saat müddətində vurulmalıdır. Xəstəliyə görə sağlam olmayan təsərrüfatlarda ana qoyunlar hər il fəal peyvənd edilməlidirlər.